

# Hűtlenek

## Regényrészlet

Nincs erőm többé vitatkozni. Nem védekezem, nem ellenkezem. Tessék, bármennyire is fáj az igazság, elismerem: talán azoknak is igazuk van, akik úgy gondolják, hogy az elmezavar egy enyhébb változata jelentkezett nálam. Tudom, valószínűleg arra szeretnék ráirányítani a figyelmemet, hogy ezt az én – hogy finoman fejezzem ki magam – mostani állapotomat jól ismeri az orvostudomány, szinte már orvostudományi közhelyről van szó, és természetesen ismert a gyógy módja is, ezért hát elvárható lenne, hogy tegyek végre valamit a dologgal kapcsolatban. El tudom képzelni, mi mindenen kellene átesnem a szakértői aláírással hitelesített gyógyulás érdekében. Először is, rögvest fejest kellene ugranom, méghozzá önként, az emberi psziché orvosi darálógépebe, s mintegy a darálás ütemére, szép rendben, mutogatnom kellene a különböző szakorvosoknak lelki sebeimet, véraláfutásaimat, hólyagjaimat, kinövéseimet és elszíneződéseimet, hogy ők sorszámozzák, egy-egy latin névvel illessék, majd pedig különböző rovatokba írogassák be azokat. Végül, mindent összegezvén, hozzáértően megállapítanák, hogy bizony megbomlott az elmém. A megbomlás fokától függne a szükséges szeánszok, ellenőrzések, orvosi mantrák – jobban mondva a meghallgatások, a kivizsgálások, a kutakodások – fajtája és milyensége. Természetesen arra is szükség lenne, hogy hosszadalmasan meséljek mindenről, hogy előadjam a részleteket, kezdve a tünetektől egészen a következményekig, s végül válaszolnom kellene az esetem fineszeit és sajátosságait taglaló kiegészítő kérdésekre. Utasításaik nyomán órákon át vezetgetném őket életem legtitkosabb zezzugain keresztül, felidézném, hogyan kezdődött mindez, amit most érzek, mire reagáltam impulzívan, és mit viseltem el kivédhetetlen ütésként, mire emlékszem a kezdetekből, és volt-e az enyémhez hasonló eset a családban, szóval, mit tudom én, talán így va-

---

Részlet Vida Ognjenović *Prejbnici* (Stubovi kulture, Beograd, 2006) című regényéből

lahogy nézne ki az ő szokványos és véleményem szerint igen lelketlen, anamnézises mentőakciójuk.

Egyszer csak, amikor azt válaszolnám, hogy nekem többé már nincs családom, egyszerűen nem érdekelnek, fogalmam sincs, mi van velük mostanában, azt meg végképp nem tudom, mi volt velük érkezésem előtt, nagybecsű szakértőink egy hirtelen mozdulattal meghúznák a vészféket, leállítanak a gépezetet, leplezetlen önelégültséggel állapítva meg, hogy végre felfedezték a gócpontot. Nos, megérkeztünk – nyugtáznak ragyogó szemekkel. A családi identitás megbomlott egyensúlya zavart és súlyos elidegenedettséget idézett elő, s mindez pszichoszomatikus megterheltséghez vezetett – jegyeznék be sietve az egészségügyi kartonomba és a betegség lefolyását dokumentáló egyéb iratokba, majd pedig odavésnék a homlokomra, hogy innen könnyen fölszívódjon az agyamba, mint egy személyes dossziéba. Ez a száraz pecsét ismertetőjegyként szolgálna, mert miután ily nagy szakértelemmel meghatároznák károsultságom mértékét, és felírnák a családi egyensúly megbomlása, az elidegenedés, a zavar és a pszichoszomatikus megterheltség ellen ható tablettákat, úgy határoznának, hogy egyelőre hazaengednek, mint a környezetére ártalmatlan egyént, de csak azzal a feltétellel, hogy rendszeresen eljárak ellenőrzésre. Háromhavonta például, vagy talán még gyakrabban, kéthavonta. Így hát olyan, szabadon sétálgató elmeháborodott lennék, akinek a viselkedését az orvosi járórszolgálat szigorúan felügyeli. Az orvosaim pedig, mint megbízható szakértők, úgy nyilatkoznának, hogy súlyos esetről volt szó, ám szerencsére időben felfedeztek mindent, bár ezután is követni kell az állapotát. Jól bírom a terápiát, s ez nagyon fontos, remélik hát a legjobbakat, de azért persze semmit se tudni biztosan előre. És így létrejönne közöttünk egy erős függőségi viszony, melyben én egy pszichikailag átlátható emberi mechanizmus lennék számukra, nem lehetne előttük semmi titkom. Ők pedig, mint egy titokzatos varázslócsapat, figyelmesen szemlélve és a távolból irányítva, türelmesen gyógykezelnék nyavalyámat.

Nem, nem és nem, köszönöm szépen, de ilyen gyógyulásból nem kérek. Nem látom a helyem ebben a, mások számára talán természetes, lelki purgatóriumban. Nem vagyok hajlandó találkozgatni ezekkel a híres-neves szakértőkkel, és nem fogok lelki sztriptízt lejtetni előttük. Nem engedem át magam sem az eszköztárunknak, sem az értékeléseiknek. És nem is bízom túlzottan az efféle üdvösségben. Jó, persze, nem biztos, hogy minden pontosan úgy van, ahogy elképzelem, de akkor sincs szándékomban személyes tapasztalatot szerevezve meggyőződni a különbségről. Nem bírom, és nem is akarom ezt az egészet, függetlenül a jó tanácsoktól, melyekkel gyengéden és – na jó, elhiszem – a lehető legjobb szándékkal, elhalmoznak jóakaróim, akik hisznek benne, hogy ez megmentene engem.

Nincs nekem ehhez bátorságom. És nem is igazán tudom megmagyarázni, mitől menekülök valójában, mitől félek ennyire. Talán azért hallgatók, mert félek, hogy nem tudnám szavakba önteni azt, ami kínoz: attól rettegek, hogy az orvosok csak egy zavarodott szimulánsnak fognak nézni. Vagy egyszerűen csak nem akarom senki előtt sem felfedni a belső világot, amely napról napra egyre biztosabb menedéket nyújt számomra. Azt hiszem, ez utóbbi a valódi ok. Mit tehetek, ez van: nem igénylem a párbeszédet. Egyedül akarok lenni ebben az egészben, rajtam kívül senki se ólálkodjon a gondolataimban, akármennyire is nehéz ez nekem, mert hogy könnyűnek nem könnyű. És amikor egy pillanatra átvillan az agyamon a gondolat, hogy valakinek, legalább félig-meddig, kiöntsem a lelkem, abban a pillanatban égni kezd az arcom, remegni kezd az állam, rám tör a görcsös köhögés, fuldoklom, mintha valami szaggatná a torkomat, s megakarna fojtani. És csak akkor csillapul mindez, amikor újra megszilárdítom magamban az elhatározást, hogy továbbra is mindenről hallgatni fogok, mint a sír.

Nem akarom a barátaim előtt feltárni lelkem homályos labirintusát. Minek is zaklatnám fel őket, hisz ez a legkevésbé sem segítene az én helyzetemen, őket viszont annál jobban megviselné, mert nem sokat értenének az egészből, úgyhogy egyesek aggódni kezdenének miattam, mások meg talán kinevetnének. De nem segíthetne rajtam az együttérzésük sem, még ha teljesen őszinte is volna. Nem várhatok el tőlük ilyesmit, hiszen én sem vagyok teljesen tisztában önmagammal. Valójában csak annyit szeretnék, hogy felfogják: nincs semmi bajom, nem vagyok én problémás eset, egyszerűen csak egyedül szeretnék lenni. Tudom, hogy csak egy kóró vagyok – talán nem annyira szívós, mint amilyen ez az önmagától szaporodni és fennmaradni képes, nemkívánatos növény, de akkor sincs szükségem vigasztalásra.

Hogy értessem meg az emberekkel, hogy teljesen normális ez, ahogy én így átengedtem magam egyfajta belső párbeszédnek. Teljesen biztos vagyok benne, hogy a rokonság valódi mibenlétének problematikája, ami annyira foglalkoztat engem, nem egy könnyed beszédtema. Tudom, nem vennének komolyan. Pedig tényleg ez a helyzet, semmi mással nem tudok foglalkozni, semmi más nem érdekel, csak az, hogy nyugodtan gondolkodhassak: vajon miben mutatkozik meg, és hogyan ismerhető fel az érzelmeknek és az örökségnek az a különleges összefonódása, amely a rokoni kötődés természetét és hatását különválasztja más érzelmeinktől és tulajdonságainktól? Napok óta töröm ezen a fejem, néha igen elkeseredetten és ingerülten, gyakran ütközöm ugyanis feloldhatatlan ellentmondásokba, érzelmi akadályokba. Nem tudok ezekből a csapdákából kiszabadulni, s ez nagyon elfáraszt, lelohaszt.

Le szeretném tisztázni, legalább önmagamban, hogy vajon génekbe programozott, pszichénkbe és szervezetünkbe beépített ösztön-e ez inkább, vagy pedig – és ehhez a saját életemből meríték anyagot – éppen maga az eredetünk tudata határozza meg nagyobb mértékben, sajátos módon, ezt a kötődést. Léteznek-e külön gének, amelyek az elsőfokú rokonok egymás iránti érzelmeit erősítik, s léteznek-e teljesen másmilyenek, mondjuk kevésbé aktívak, amelyek a távolabbiak iránti érzéseket táplálják? Vajon ott sorakozik-e mindez a pszichénkben, kifogástalanul rendszerezve és adagolva, vagy azért elég sok minden függ az életutunktól is? És így megy ez a végtelenségig, ezer meg ezer az életből és az irodalomból vett példát sorakoztatok fel, a gondolataim valósággal rajzanak, újra meg újra összefonódnak, majd pedig szétválnak. Amikor úgy tűnik, hogy valami letisztult végre bennem, és már-már megnyugodnék egy kicsit, akkor váratlanul kipattan valahonnan egy újabb magyarázat vagy kérdés, és kezdődik minden előlről, mintha korábban nem is gondolkodtam volna semmiről.

Nem, nem, kinevetne még az a néhány legközelebbi barátom is, ha vallanék róla, mi bánt valójában. Mit ők *is!*: ők a leginkább, méghozzá nyíltan. Meg lennének győződve róla, hogy ezzel a gúnykacajjal kicsit észhez tudnak téríteni, ki tudnak józanítani. A többiek meg titokban, de kegytelenebbül nevetnének ki, néha-néha talán egy csipetnyi szájalommal. No, hát nem lesz erre alkalmuk. Tulajdonképpen nem is olyan rég még én is nevettem volna magamon, hiszen ezek a problémák holmi irodalmi konstrukciónak tűntek. Biztos voltam benne, hogy a valóságban sokkal simábban, egyszerűbben működnek a dolgok.

Valószínűleg az jár a fejükben, hogy miként történhetett ez, hogy miként kerülhettem egy ilyen kiüttlal szellemi zsákutcába, vagy nevezzek aminek akarják. Csak nem a nemrég bekövetkezett válásom hatott ennyire robbanásszerűen, hogy most sem tudom magam összeszedni? Nem, nem csak az, de az is. És még sok minden más. Mi ez a sok minden más? Számos különböző hangból, színből, árnyalatból áll össze a teljes kép. Nem tudni, hogyan és mikor kezdődött az egész. Talán még a születésem előtt. És hogy mi is kezdődött? Semmi, valójában meg sem tudom nevezni. Azt hiszem, éppen úgy vesztettem el a támpontjaimat, hogy elkezdtem intenzíven gondolkodni róluk. Biztosan létezik erre egy jó orvosi szakszó, de szívesebben maradnék e téren laikus. Nincs tehát semmi bajom.

Merem állítani, hogy ez mégsem betegség, nem is érzem magam betegnek, bár a józanul szemlélődő kívülállóknak talán ilyen benyomása támad. Magam se tudom, minek nevezzem ezt az én, mondjuk úgy, elmezavaromat. Nem is elmezavar, talán jobb szó lenne rá a megszállottság, de ha a mostani állapottommal hozom összefüggésbe, ez is valami betegség kép-

zetét kelti. Ez valójában az én új szokásom. Mindegy is, micsoda, nincs rá szükség, hogy ezt az egészet precízen meghatározzam, és ezzel utat nyissak egy lehetséges diagnózis előtt. Egyébként meg, mi rossz van abban, ha valaki egyfolytában és elszántan a rokonság természetéről gondolkodik? Semmi, olyan téma ez is, mint a többi, sőt, sokkal gyümölcsözőbb a többinél, hiszen mindenki számára ismerős területről van szó, legalábbis így véljük. Csakhogy, ha egy kicsit is elgondolkodunk, hamar belátjuk, hogy édeskeveset értünk belőle úgy, ahogy kellene. Erről a saját esetem, akaratom ellenére, fényes bizonyítékkal szolgált. Nem épp úgy terveztem, hogy saját magam kísérleti nyula legyek, és hogy a személyes élményeim szolgáljanak kutatásom alapjául. De nem megy másképp. Attól tartok, ha így folytatom, idővel páciens és orvos leszek egy személyben. Sokan hihetik, hogy ennek a stádiumnak az első felét már elértem. Nem fontos most számomra, ki mit gondol és ki mit mond – ezt csak úgy melleleg mondom.

Hát tessék, minek szaporítsam a szót, világos, hogy egészséges vagyok, mert semmi nem támasztja alá, hogy nem normális, amit csinálok. De mit is csinálok valójában? Semmit, hónapok óta betegszabadságon vagyok, és itthon tengetem napjaim. Tulajdonképpen dolgozom. Mit dolgozom? Mondtam már, intenzíven gondolkodom, a rokonságról és az öröklődő tulajdonságokról, bár ez nem igazán nevezhető munkának. Persze hogy nem, tényleg, tudom, hogy ez nem munka, de mindegy is, micsoda. Nincs kedvem szigorú becslésekbe bocsátkozni afelől, hogy mibe keveredtem bele. Nem olyan borzasztó ez az egész, mint ahogy egyeseknek tűnhet, én legalábbis így gondolom, és másoknak sem kellene másképp gondolniuk.

Nincs is semmi baj. Nem ment el az eszem, mint ahogy valószínűleg nagyban beszélnek, csak csupán igyekszem egyedül felderíteni, hogyan működik ez az egész. Milyen mértékben hat a rokoni érzelmek mélységére a rokonok genetikailag öröklődő hasonlósága, és mennyiben maga a rokonság tudata? Vagy talán nem is valamiféle sajátos érzelmekről van itt szó, hanem egyszerűen az adott személy érzelmessége a meghatározó. Ugyanis, aki gonosz, ilyen a legközelebbi hozzátartozóival szemben is. Sőt, amikor a közvetlen környezetében vannak, velük szemben a leggonoszabb. De működik ez fordítva is. És van itt néhány különös paradoxon is. Például, nem ritka jelenség, hogy a mély szülői érzelmeket olyan emberekben fedezzük fel, akik nem szülők, ott pedig, ahol természetszerűen elvárhatóak, vagyis genetikai beprogramozottságuk miatt magától értetődőek lennének, nyomuk sincs.

Ezért is izgat a kérdés: létezik-e egyáltalán, és milyen is az a képesség, mely által ösztönösen felismerjük magunkban a rokoni érzelmek egyedi jellegét, már amennyiben egyáltalán létezik ilyesmi? Feléledhetnek-e

spontán módon ezek a tisztán rokon érzelmeik egy bizonyos személy iránt, még ha nem is tudjuk, hogy rokon viszonyban állunk az illetővel, vagy pedig ez esetben másfajta érzelmeik kerekednek felül? Valamiféle különleges szenzorok irányítják-e őket, melyeknek működésére egyébként nem nagy figyelmet fordítunk, vagy talán az általános érzelmi motorika részeként kell őket számba venni? Lehet-e ez az érzés, ha felismerjük magunkban, legalább valamelyest releváns támaszpont a rokon vonal feltérképezésekor, mint ahogy gyakran találunk ilyesmire például az irodalomban, főleg a romantikus művekben?

Vegyük példának a tartósságot, mint a rokon érzelmeik lényeges tulajdonságát. Azt kell látnunk, hogy nem minden esetben működik. Tudom, persze, a kivétel erősíti a szabályt, de hát, ahogy növekszik a kivételek száma, úgy gyengül a szabály is, nemde? Valójában mi a lényege, a magja a rokonok tartós érzelmi kapcsolatának? Véleményem szerint ingatag kötődés ez, esetenként változó, mert nagyrészt a racionalitásra épül. A kötelességtudat, tehát a józan ész tartja életben, és nem az érzelmeik.

Ékes bizonyítéka ennek, hogy a legközelebbi rokonok között is oly gyakori az egymás iránt táplált mély gyűlölet vagy pedig az elidegenült közönyösség – mint például az én esetemben, amely viszont annyira egyedi, hogy eleve fenntartással kell kezelnem. Ha ez a rokon szeretet ennyire kiölhető és önmaga ellentétébe fordítható, melyek lehetnek akkor a fő jellemzői? Miért az az uralkodó nézet, hogy a rokon kötődésnek erősebbnek és tartósabbnak kell lennie a többi érzelmenél? Mely minőségek emelik ki ennyire érzelmeink korpuszából? Mi teszi sajátossá? Én nem látom a megoldást. Amikor így számba veszem a kivételek sokaságát, abba a kísértésbe esem, hogy szinte maradéktalanul meggyőzzem önmagam a rokon érzelmeik esetlegességéről. Arról, hogy nem teljesen, vagy talán egyáltalán nem az öröklődés ténye határozza meg őket. Egyszerűen: megszerethetünk valakit annyira, hogy rokonnak érezzük, ha nincs is közöttünk semmilyen rokon viszony, és lehet valaki ellenszenves és idegen, attól függetlenül, hogy közösek a gyökereink.

Nem csak az élettapasztalat beszél most belőlem, hiszen tisztában vagyok velem, hogy az egyedi példa úgyis csak önmagát igazolja. Ezért igyekszem emellett logikusan gondolkodni. Ha sok időt töltünk együtt valakivel, egy házban nőünk fel például, sok mindenben osztozkodunk, ugyanazok a példaképeink, egyforma a neveltetésünk, megegyezik az ízlésünk – természetes hát, hogy önkéntelenül is rokon lelkekké válunk, hiszen úgy ismerjük a másikat, mint a saját tenyerünket. Egymáshoz csiszolódunk. Hatunk egymásra. Ez a kölcsönhatás időközben meglehetősen sablonossá válik. Az így kialakult szokásokat egyszerűen életünk végéig tartó roko-

ni érzelmi közelségnek tekintjük, teljesen függetlenül attól, hogy rokonok vagyunk-e vagy sem. Nos, mondjuk, hogy erről szól az én esetem. Más szóval, a rokoni érzelmek specifikuma, a patriarchátusból, matriarchátusból, fivériátusból, nővériátusból özőnlő tömérdek szeretet, úgy vélem, legnagyobbbrészt társadalmi, azaz családi konvenció eredménye.

Szinte látom, önök is ironikusan megmosolyogják ezeket az én mélyenszántó, laikus tirádáimat, számítottam erre, tudtam, hogy így lesz. Elkönyvelik: ráérős unalmamban hetet-havat összehordok. Lustálkodik, és egyre csak nyújtja a mondókáját, olyan dolgokról locsog, amelyekhez nemigen ért – ez egyébként igen gyakori jelenség a semmittevő nőknél, mondják majd önök. Gond egy szál se, mondják csak, hozzászórtam már ehhez a meggyőződéshez is, miszerint a dologtalan nők általában összevissza fecsegnek, a dologtalan férfiak viszont elmélkednek. Nos, épp ez az egyik oka annak, hogy hallgatok, tudatom titkos, belső rejtekhelyén őrzöm ezt az egészet. Rettegek annak még a gondolatától is, hogy fürgén idependerülhet a semmiből valaki, aki hajlamos arra, hogy friss lendülettel, készségesen nagytakarítást végezzen mások életében, és egy szempillantás alatt, csupa józan megfontolásból, buldózer módjára földig rombolhatja bennem mind a rendezett sétányokat, mind a kétely, a szorongás és a szomorúság átjárta sikátorokat. Mi maradna így belőlem? Szinte semmi. Jobb lesz hát, ha ezt az ajtót zárva hagyom.

El tudom képzelni, mennyire kitűnően elszórakozna ezzel kedves munkahelyi kollégáim némelyike, akik kölcsönös előszeretettel turkálnak egymás intim örömeiben és bánataiban, megosztván egymással a legsikamlósabb részleteket is. Ezt látni kell, ahogyan a voyeur izzó mohóságával lesnek be a másik intimitásába, ahogyan igazi sebészi szenvedéllyel, lelketlenül turkálnak barátaik és nem csak a barátaik bensőjében, bizarr részletek után kutatva. Minél nagyobb a káosz odabenn, annál jobban élvezik az egészet. Lázasan ragadnak meg minden törékeny és bizonytalan kis örömet és bánatot, reményt és veszteséget, fájdalmat és szenvedést, és kíváncsiságtól reszketve mindet megkopasztják, kibeszélik, szétráz-zák, darabokra tépdésik, lerágnak, kinevetik, lesajnálják, megsiratják, megvignasztalják, s a végén a maradványokat belelöttyintik a lefolyóba. És nyugodtan mondhatom: „mi” csináltuk ezt, nem csak „ők”, mert sokszor vettem részt én is az ilyen boncolásokban, asszisztensként legalábbis. Adogattam a szikét és a csipeszt, és minden bizonnyal kilöttem néhány mérgezett nyilat is, téves irányba. Tessék, ezt kapom most vissza, kíméletlenül. Mivel egy kiadóvállalatnál dolgozunk, ezeket a kölcsönös vallomásokon alapuló, félig-meddig nyomozós szeánszokat egyfajta intellektuális gyakorlatozásnak tekintjük. Olvasunk egymásban, mint a könyvekben. Így

fejlesztjük azt a képességet, mellyel értékelni tudjuk a hasonló témájú fikciós leírások minőségét. Igen, mindannyian tudjuk, hogy alapjában véve mindez hozzátartozik a kollegiális élet folklórjához, ártalmatlan csevej, talán még segíthet is egyeseknek, de most a saját bőrömön tapasztaltam meg, mekkora erő kell annak elviseléséhez, hogy jelen levő objektuma legyen ennek a baráti viviszekciónak, tudván tudva, hogy többé már soha nem tölthetem be igazán a korábbi státusomat.

Húú, ha lenne rá alkalmuk, egy óvatlan pillanatban rávetnék magukat az én esetemre is, mint ragadozó madarak a naposcsibére, rögtön kitépdésnek az összes tollamat, meg is nyúznának csipkelődő tréfáikkal – ez lenne a gyógyírjuk az én idegességemre. Ezután következne a tények figyelmes elemzése és a józan tanácsok özöne, melyekkel végül teljesen összeroppantanának. Így hát, remélem, még mindig azt hiszik, csak a válás miatt húzódtam vissza. S mivel a válás mindennaposnak számít a mai világban, az a meggyőződés uralkodik, hogy a válások, legalábbis nálunk, kicsit olyanok, mint a típusházak a kisvárosok peremén, ennek köszönhetően a kolléganőim kíváncsisága is csupán igen mérsékelt irántuk, persze amennyiben nincs a játékban valami plusz pikantéria vagy szaftos részlet is. Az én esetemet, hál' istennek!, unalmasnak vélik, úgy látják, nélküli a csiklandós és morbid részleteket. Semmi különös. Csak egy eset a sok közül: két értelmiségi emberséges szakítása, egy olyan válás, mely után a pár bennragad abban a nyálas, langyos barátságban, amely valójában csordultig telt a szépen becsomagolt gyűlölettel és képmutatással. Tehát, szerencsére, egyelőre nem tűnök valami különösebben ínycsiklandó prédának a hiénák totális, verbális, szétszabdalt orgiájához.

Sokáig még említést sem tettem előttük az életemben beállt változásról, de amikor mégis híre ment a dolognak, természetesen nekem is át kellett esnem a vallatáson, kénytelen voltam úgy-ahogy elmesélni, hogyan történt a dolog. Akkor még képes voltam beszélni róla, bár már akkor is nem kis szenvedések árán. Azért sikerült megmaradnom a történetnek a szinte teljesen ártatlan, felszíni rétegében, ki tudtam csusszanni a markukból, óvatosan kikerülve ama bizonyos, számomra olyannyira érzékeny részleteket.

Szóval tehát, az összes okos és kíváncsi barátnőm első kézből, vagyis személyesen tőlem tudta meg: egy másik nő miatt hagyott el. Nem volt rá mód, de szükség sem, hogy ezt az alapvető igazságot kikerüljem, viszont nem árultam el a nőről semmi közelebbit. Meséltem a búcsúlevélről is, amelyben azt bizonygatta, nem biztos benne, hogy el akar válni, de most egyelőre, legalább egy huzamosabb ideig ővele kell lennie, mert másként nem tehet. Tessék, ilyen erőteljesen eluralkodott felette ez a váratlan szerelmi erupció – élcelődtem epésen, de legszívesebben azonnal visszaszív-



tam volna, mert a kolléganők nem mulasztottak el azonnal leadni egy csípős elmésségekből álló sortüzet a számlájára, és persze nem hagyták ki az erupció-erekció rímpárra épülő poént sem.

Én természetesen nem sokat teketóriáztam, azonnal benyújtottam a válópert – folytattam a történetet, igyekezvén kissé tompítani vulgáris viccek élén. A bíróságon, jól begyakorlott duóként, mindketten elvetettük a békülés lehetőségét, a válás tehát megegyezésem alapon történt. Az egész mintegy két hónapig tartott csupán, mert a feltételekről viszonylag békésen megegyeztünk. Nem tudtam magam túltenni ezen a kiruccanásán, de ő sem mutatta jelét annak, hogy képes lenne lemondani az újonnan beállt helyzetről. Az újrakezdés lehetősége kizárva, következnek a zárókáderek, a film vége, lejelentő spicc, sötét.

És milyen ez a nőszemély, ismerjük-e? Csak azt ne mondd, hogy egyszerűen csak elorozta az egyik legjobb barátnődet – faggattak türelmetlenül nyálukat csurgatva, mint kiéhezett rókák a tyúkol előtt. Még ezekre a vetélytársamat illető, szívbe markoló kérdésekre is viszonylag nyílt választ adtam. Nem, szögeztem le legelőször is, nem hiszem, hogy ismeritek (nem akartam részletekbe bocsátkozni, arról meg végképp nem beszéltem, hogy egyikük-másikuk találkozhatott vele nálam a szűk körű társas összejövetelek némelyikén). Korántsem volt a legjobb barátnőm, egyáltalán nem volt a barátnőm. Persze, ismerem, bár nem túl régóta. Eljárt hozzánk, de egy percre sem gondoltam volna, hogy kialakulhat közöttük ilyen kapcsolat. Úgy láttam, jó barátok, s ez természetesnek tűnt. Szépecske, igen, kellemes külsejű, mint ahogyan a társkereső hirdetésekben szokták írni, nem sokkal fiatalabb nálam. Egyébként semmi különös, sőt, teljesen átlagos, csak hát, mint kiderült, a férjem nem osztja a véleményem. Elég gyorsan lejátszódott az egész, habár a tudtom nélkül ők valószínűleg már jó ideje együtt voltak, szerintem úgy fél éve. És az utolsó néhány héten anyám műtétje után minden szabadnapomon hazautaztam a szüleimhez, segíteni – csak most látom, hogy ezzel egyben segítettem az új párnak is összemegledni. Biztos vagyok benne, hogy ez alatt az idő alatt ők ketten egészen jól befészkelődtek és otthon érezték magukat a lakásunkban, és így szép nyugodtan megejtették majdani idilli párkapcsolatuk egyfajta főpróbáját.

És a szexuális életetek, nem lehet, hogy ez volt a probléma forrása? Elhangzott ez az elkerülhetetlen, kollegiális-klinikai kérdés is, a korrektorunk, Biljana szájából. Te is tudod, ahogy múlik az idő, gyakran eltompít bennünket a megszokás, nem figyelünk oda, de most, így visszatekintve, hogy látod, teljesen olyan volt-e, amilyennek lennie kell? Igen, teljesen olyan volt, válaszoltam röviden. Ez így nem válasz, bogárcám. Mit jelent az, hogy „teljesen olyan volt”? Nem arra gondolok, korrekt volt-e vagy sem, hanem,

érted, ugye tudod, mire gondolok... Igen, tudom, mire gondolsz, és igen, igen, a szexuális életünk ésbontóan fantáziadús, felszabadult és inspiratív volt, szétvertünk minden bűtort és minden tabut, ordítoztunk és az örületbe kergettük egymást. Folytassam? Kár, hogy nem csináltunk belőle pornófilmet, most odaadhatnám neked, hogy megnézd. Kielégített-e a válaszom, kedvesem? – tettem hozzá csípősen, hogy elejét vegyem a lehetséges további kérdéseknek, és hogy éreztessen: a téma lezárva. Hát mire gyanakszol akkor, szerinted mi lehetett a döntő ok? Azt nem akarom elhinni, hogy egyszerűen csak bedőlt néhány olcsó női trükknek, nem olyanak ismerem Boškót, folytatta Biljana. Nem tudom, mondtam őszintén, nem tudom, mi volt az ok. Talán az, hogy nem volt gyerekünk, tettem hozzá, mintegy mellékesen, nem adva ennek túl nagy jelentőséget, nehogy azt higgyék, emiatt szenvedek, mert nem bírnám megemészteni ömlengő vigasztalásaikat, a sikeres örökbefogadások kitűnő példáit meg végképp nem.

Ne hülyéskedjetez már, lányok, mintha nem tudnátok mindannyian, hogy soha nem találunk rá arra a bizonyos perdöntő okra, olyan formában, ahogy mi azt elképzeljük, még ha napokig is törjük itt a fejünket – véleményezte az elhangzottakat az energikus Vasić kollegina, a szótárkiadványok szerkesztője. Miféle laboratóriumi elemzés ez itt! A válás a liberális társadalom vívmánya, és hálásak lehetünk a létezéséért. Ehelyett folyton úgy viselkedünk, mintha előttünk még az égvilágon senki nem vált volna el, vagy mintha az ilyesmit szigorúan be kellene tiltani. Főleg mi nők vagyunk e téren nevetségesez. Senki sem annyira igazságtalan velünk szemben, mint amennyire mi vagyunk önmagunkkal szemben. Nem értem, miért hibáztatjuk mindig egymást a férfiak hűtlenségéért. Tudjátok mit, kevés az olyan férfi, aki azért hagyta el a családját, mert bedőlt a női provokációnak. Ellenkezőleg, az esetek nagy többségében a férfi a provokátor.

Értsétez már meg, minden férfi, függetlenül a családi állapotától és a lehetőségeitől, állandóan az újabbnál újabb izgalmakat és élményeket vadássza, így volt ez mindig és így is lesz, amíg világ a világ. A tekintetük mindig a célpontra szegezizez, állandóan a fegyvert markolják, nehogy a vad elmeneküljön előlük az erdő rejtekébe. A nőekkel ellentétben, akik valamilyen oknál fogva általában életfogytiglaninak tekintizez a kapcsolatot, akár házasságról, akár szabad kapcsolatról van szó, akkor is, ha jó, és akkor is, ha kevésbé, mindegy. Az intézményes válás egyszerűen csak hitelesítette ezt a hozzáállásbeli különbséget. Ahelyett, hogy megmérgeznék, meggyilkolnák megunt feleségeiket, a férfiak manapság egyszerűen elválnak tőlük. Csak mi nők érezzük ezt rendkívülinez, kivételesnek. Tessék, bogárkám, valld be, te is meg voltál róla győződve, hogy a házassággal végleg megoldottad az életedet. Most meg azon eszed magad, hogy mégsem úgy ala-

kult, ahogy gondoltad. Ez butaság, bogárkám. Ki tudja, miért jó, hogy ti ketten szétszedtétek a babaruhát, de erre is majd fény derül egyszer. Mit bámultok, hát nem így van? – ezt már kiabálva mondta. Mi bajotok most? Tessék, bogárkám, mondd meg te: igazam van vagy összevissza beszélek?

Összevissza beszélsz, válaszoltam hűvösen. Elhallgatott. Tudom, a legjobb szándék vezérel, de idegesítesz, amikor így ontod magadból az üres közhelyeket. Vigasztalni szeretnél, de olyan a szónoklatod, mintha egy blőd álmoskönyvből olvasnál fel. Méltányolom ezt a te fölényeskedően laza tanácsadó hangnemedet. Szajkózol egy szöveget, mint egy házassági tanácsadó igazgatója, aki bízik a hangja gyógyító erejében, hisz az elkoptatott szólamokban, és fölényesen szavalja őket, mint holmi varázserejű rigmust. Miért gondolod, hogy én nem tudnék eljutni eddig a korszakalkotó felfedezésig a férfiak állhatatlanságáról, ha tényleg ebben rejlene a legfőbb problémám, egyáltalán: a legtöbb nő problémája. Jó, jó, ne haragudj már, suttogta Vasić kollegina békülékenyen, én csak úgy mondtam. Nem haragszom, én meg, csak úgy, válaszoltam a kérdésedre.

És mit mondott a végén? Kérlek, épp érdekel – szólalt meg újra Biljana, hogy kicsit lecsillapítsa ezt a váratlan szóváltást. Hogyan közölte veled a döntését? Sehogy, nem mondott semmit, még csak nem is sejtette velem, a legutolsó pillanatig. Tulajdonképpen nem volt sem átmeneti időszak, sem rendes szakítás. A lehető legkönnyebb módszerhez folyamodott. Hogyan? Írásban. Hogyan? Hát szépen, egy este, mikor hazaértem a szüleimnél tett néhány napos kiruccanásból, egy levél várt rám az asztalon, rajta nehezeként az autókulcs. Nem, nem mondhatom, hogy afféle kutyafuttában lefirkantott, rövid kis üzenet lett volna. Nem volt sem durva, sem tartózkodó, sem hivatalos. Milyen volt hát? Hát, hogy is mondjam, elég figyelmes. A szokásos gyengédségekkel kezdődött, majd így folytatódott: Sajnálom, kisbogár, hogy ez épp most történik velünk, amikor annyi sok a gondod egyébként is, és még ráadásul ilyen esős, borús idő van. Nem kérem, hogy megbocsáss, de remélem, meg tudsz érteni, és így tovább, udvariasan, barátságosan, nyugodt hangnemben... És az utóiratban még az állt, hogy az ő kulcsosomóját bedobta a postaládánkba, és minél előbb vegyem ki onnan. Habár ezzel azt akarta hangsúlyozni, hogy többé nem tér vissza, mégsem azt írta, hogy a *postaládádba*, hanem: *postaládánkba*. Ezt rögtön észrevettem. És ezt a mondatot többször elolvastam (ezt elhallgattam a barátnőim elől). Bejelentette azt is, hogy majd felhív, hogy megbeszéljük, mikor felelne meg nekem, hogy találkozzunk. Komolyan és bátran kell szembenéznünk ezzel, ami történt velünk – hangsúlyozta. Szeret Boško, ez állt a végén. Rutinszerű befejezésnek tűnt, mert a nőt vagy szeretik, vagy elhagyják. Velem ez utóbbi történt. Sokkal izgalmasabbnak éreztem, hogy a postaládát továbbra is közösnek tekinti (erről is hallgattam).